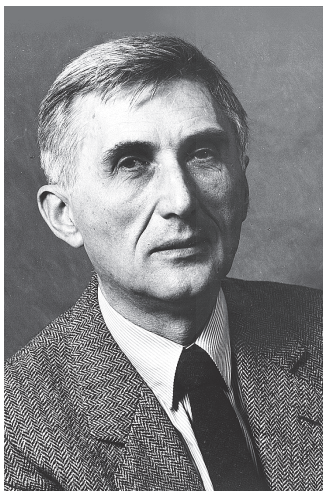

Жарко Петковић
Филозофски факултет
Београд

УДК:929 Душанић, С.

СЛОБОДАН ДУШАНИЋ
(1939–2012)

Живот професора Слободана Душанића био је посвећен породици и науци, проведен у размишљању, истраживању, бризи за напредовање млађих. Иза себе је оставио, поред драгоцене успомене на своју личност, успомене која сада повезује његове ученике, једно дело високе вредности – и то на свакој области струке којом се бавио.

Слободан Душанић се као гимназијалац и студент Класичних наука интересовао за античку прошлост; али, прави почетак његовог бављења старом историјом везан је за осмишљен и систематски рад који је проф. Фанула Папазоглу увела у Семинар за историју старог века на Филозофском факултету у Београду. Тако је Слободан Душанић био упућен да савлада епиграфску вештину. Епиграфика је за Фанулу Папазоглу, па и за Слободана Душанића била пут сазнања, а не циљ по себи – стога су резултати читања и објављивања натписа

са територије Доње Паноније и касније са Космаја биле две мале монографије (једну представља његов необјављени магистерски о Басијани, а друга је уводна студија о рударству на Космају у првом тому *Inscriptions de la Mésie Superieure*). О другим значајним резултатима рада професора Душанића, резултатима који су се темељили на епиграфици, дакле о проучавању рударства у Илирику или тумачењу војних диплома, неће бити речи у овој прилици, пошто ти чланци, осим по изузетку, нису били објављивани у Живој Антици. Заинтересовани читалац се о томе може обавестити у текстовима у овогодишњој периодици (Старинар и Годишњак САНУ).

Упоредо, док је стасавао као епиграфичар, – у томе је лежала, између осталог, интелектуална снага и посебност професора Душанића – бавио се грчком историјом IV века. У књизи Аркадски савез IV века – насталој на основу доктората, одбрањеног крајем шездесетих година -- систематски је изложена политичка историја Аркадске лиге; та нова реконструкција је била потребна, јер су се тада појавили нови натписи које је ваљало уклопити у већ постојећу слику о Аркадском савезу, или ту слику о њеној прошлости усагласити са чињеницама које су донели ти нови документи. Монографија о Аркадској лиги сведочи и тада већ потврђеној способности Слободана Душанића – у часу објављивања ове књиге он је имао једва тридесет година – да на основу истраживања сагледава на јединствен начин грчку прошлост. Аркадски савез IV века је пружио једну исцрпну слику деловања грчких федералних држава у време кризе полиса, али и понудио једну слику о федерацијама четвртог века: савези су представљали државни организам у насцентној фази. Без обзира што федерализам није преокренуо ток грчке историје, сви који не верују у детерминистичко тумачење прошлости, разумеће далекосежну важност овога аргументованог тумачења професора Душанића.

СТИЖЕМО ДО ГЛАВНОГ ПОЉА НАУЧНОГ ИНТЕРЕСОВАЊА ПРОФЕСОРА ДУШАНИЋА, ДО ЊЕГОВОГ ПРОУЧАВАЊА ПЛАТОНОВИХ ДИЈАЛОГА. Том великом циљу били су посвећени многи његови радови. Иако је он сам веома опрезно употребљавао реч „метода“, чини ми се неизбежном на овом месту: професор Душанић је приступио политичким порукама Платонових дијалога као једном сведочанству времена, сведочанству о атинској и грчкој савременој политици. Тако гледајући на Платонове политичке идеје, професор Слободан Душанић је развио свој историјски метод, свестан да се њиме, како је писао, не могу третирати сва релевантна питања везана за изучавање Платоновог дела, нити да се може употребити систематски, као универзално средство у свакој прилици.

Разумети као историчар Платонове дијалоге значило је за професора Душанића упустити се у посебну анализу свих историјских реалности Атине у класичном периоду. Те историјске реалности обухватале су не само проучавање политичких тема које су Платона инспирисале или занимале (нпр. социјална питања, планове о федерализацији), већ је било потребно истражити просопографска питања, историју идеја, као што је било неопходно разумети Платонова лична схватања (посебну религиозност и патриотизам -- атински и грчки --, на пример) која су утицала на поруке његових дијалога. Управо су та лична схватања настајала и гајена у духовној клими Атине познокласичног времена -- отуда се Платонов дијалози морају проучавати као документи времена.

Главни резултати професора Душанића на плану проучавања Платонових дијалога налазе се данас у оквирима двеју књига: прву чини посебна монографија о Законима, објављена 1990. године (*Историја и политика у Платоновим „Законима“*); пред крај живота, већина његових важнијих чланака на ову тему, насталих током готово 35 година рада, прештампаани су под насловом *Plato's Dialogues and Athenian Politics. A Historian's View* (Београд 2011). Те две књиге јесу данас драгоцене сведочанство о напорима и резултатима професора Душанића на пољу платоновских студија.

Желео бих да у овом кратком прегледу рада професора Душанића додам неколико речи о његовом педагошким напорима. Они су били – неки од читалаца Живе Антике су и сами били сведоци таквог приступа – дискретни, дубоки, драгоцени. Професор од својих ђака није очекивао само интелектуални напредак, већ и емоционални, без којег – некада се на то заборавља – нема доброг историчара. Зато је сећање на Слободана Душанића сећање на професора који нас је интелектуално ојачао и емотивно унапредио, али и сопственим примером упутио да је посвећеност струци право поље деловања једног наставника.